

רב אשי עבד הלולא לבריה. חזנהו לרבנן דהווי קא ברחי טובא. אייתי כסא דזוגיתא חיורתא (כוס זכוכית לבנה, שהיא יקרה), ותבר קמיהו, ואעציבו.

אמרו ליה רבנן לרב המנונא זוטי, בהלולא דמר בריה דרבינא: לישרי [ישיר] לן מר שיר.

אמר להו: ווי לן דמיתנן [שנמות], ווי לן דמיתנן!⁽⁴⁾

אמרי ליה רבנן: אנן, מה נעני בתרדן? כדרך המשוררים שהשומעים עונים אחריהם?

אמר להו: אמרו והאנחו אחרי: חי [היכן] תורה שעסקנו בה, והי מצוה שקיימנו, דמננו [שיגנו] עלן מדינה של גיהנם?

אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בר יוחאי: אסור לו לאדם שימלא שחוק פיו בעולם הזה,⁽⁵⁾ שנאמר [תהילים קכו ב] "אז ימלא שחוק פיכו ולשונו רנה". ואימתי יעשה כן? — לעתיד לבוא, בזמן ש"יאמרו בגוים

[וראה הערה 1].

והיש"ש [כתובות א יז] והשל"ה [שופטים] כתבו שהשבירה היא זכר לשבירת הלוחות. ואילו המהרש"א כתב שיש בכך רמז, לפי שכלי זכוכית יצירתו מן העפר, ושבירתו זו היא מיתתו, וכן האדם נוצר מעפר, ועומד למיתה לשוב ולהיות עפר ולטעמים אלו גם בזמן המקדש היו שוברים כוס].

והצ"ח תמה, למה נקט דוקא כלי זכוכית? והרי אדרבה, בכלי זכוכית אמרו "נשברו, יש להם תקנה". וכתב לפרש, שהאדם דומה לכלי זכוכית שיצירתו מן העפר, ואם נשבר יש לו תקנה, ואין לו טהרה במקוה אלא שבירתו מטהרתו. וכן האדם, אם נשתבר על ידי פשעיו יש לו תקנה בתשובה. וגם אין לו שום טהרה אלא בשבירת רוחו. ככתוב, "לב נשבר ונדכה, אלהים לא תבוה".

4. המהרש"א פירש את כפל הלשון, כי עבור שני טעמים יש להזכיר יום המיתה. א. כדי לנצח את היצר הרע, כדלעיל [ה א] "אם נצחו מוטב, ואם לאו יזכיר לו יום המיתה". וכנגד טעם זה אמר "הי תורה", כמבואר שם שעדיף לנצח את היצר הרע על ידי תורה, ורק "אם לא נצחו" מזכיר לו יום המיתה. והטעם השני, כדי לשוב

בתשובה, כמו שמצינו [שבת קנג א] "שוב יום אחד לפני מיתתך", וע"י שיזכיר לעצמו שמחר הוא עלול למות, נמצאו כל ימיו בתשובה. וכנגד טעם זה אמר, "הי תורה והי מצוה דמגני עלן", שהרי צריכים הם להצילנו ממיתת יום מחר, שנאמר "כי הוא חיין ואורן ימין".

והגר"א [קול אליהו] ביאר שאם לא מקיימים התרי"ג מצוות באים בגלגול, ויעויין עוד בצל"ח, ובאמרי נועם.

עוד יתכן, שכפל ואמר שיתחייב מיתה בין אם ישבח את הכלה יותר ממעלתה [כדעת ב"ה כתובות יז א], שהרי מצינו שבעיר לזו לא מתו כי לא שקרו, ובין אם יאמר כדעת בש "כלה כמות שהיא", שהרי העושה כדברי ב"ש במקום ב"ה מתחייב בנפשו.

5. הטור [תקח] גרס "בזמן הזה", ומשמע שהאיסור רק בזמן החרבן, וכתב הב"י שמקורו מהרמב"ן בספר תורת האדם, וביאר הרא"ה שחששו כי מתוך שחוק יתגבר יצרו עליו, אך בזמן המקדש לא יהא יצה"ר ולא יהא חשש זה. ורבינו יונה כתב, כי אף בזמן שבית המקדש קיים, אסור לאדם למלא שחוק פיו בעולם הזה, לפי שהשמחה מרגילה את האדם שישכח את המצוות, ורק בזמן ש"יאמרו הגויים הגדיל ה'